

Кітч змінюється разом із стилем, що панує, але зберігає своє прагнення до надмірності, провокаційності та еклектичності.

Кітчєві витвори строкаті, низькоякісні, розраховані на невибагливих, малокультурних користувачів, експлуатують еротичну, зовнішню привабливість дітей чи тварин, квітів, фантастику, сумнівні сюжети та ідеї.

Через те, що публічні люди часто стають еталонами для молоді, яка швидко підхоплює новинки шаленої моди. Значну роль у поширенні кітчю відіграють зірки естради, кіно та модної індустрії, що свідомо намагаються привернути увагу та шокувати публіку. Яскравим прикладом є: італійська журналістка, редакторка і стиліст Анна П'яджи, визнана у світі моди «іконою» кітчю; екстравагантні модельєри – Джон Гальяно, Поль Готье, Вів'єн Вествуд.

Кітчєвий світогляд, набув нових якісних ознак у так званих мікро стилях: еротичний стиль, стиль вамп, треш, стиль Тедді-гелз, стиль Готична Лоліта тощо.

Таким чином, вміння за допомогою зовнішніх і внутрішніх ресурсів свідомо формувати власний імідж, здатний протистояти китчєвій навалі, матиме змогу не лише гармонійно розвиватися, а й прищеплювати оточуючим естетичні смаки та програмувати емоційно-психологічну реакцію на певні явища та речі.

Список використаних джерел:

1. Андреева И.А. Мода и культура одежды /И.А. Андреева.–М. : Знание, 1987.– 63 с.
2. Балдано И.Ц. Мода XX века: энциклопедия. –М. : «Олма-Пресс», 2002. – 399 с.
3. Килошенко М.И. Психология моды: Учеб. Пособие для вузов/ М.И. Килошенко. – 2-е изд., испр. – М. : Издательство Оникс, 2006. – 320 с.

Філіпп'єв М.Г.,

магістрант факультету журналістики та міжнародних відносин Київського університету культури;

Науковий консультант: Чеботаєва О.М.,
кандидат історичних наук, доцент,
м. Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУ КУЛЬТУРИ ТА ЇЇ ЗНАКОВО-СИМВОЛІЧНИЙ ПРОЯВ

Культура – це один із найцінніших здобутків соціуму, що має глибокий вплив на всі його процеси. Соціум є підґрунтям для розвитку освіти та культури кожної людини, джерелом її сили та розуму.

Соціум – це одна величезна група людей, яких можуть об'єднувати загальні моральні основи, ставлення до світу і самого себе. У подібній групі завжди єдина система культурних цінностей і світогляду, однакові політичні та естетичні погляди. Соціальна діяльність людей зазнає постійних змін. На сучасному етапі соціально-культурного розвитку суспільства її характеризує високий рівень комунікативних можливостей, комп'ютерних технологій та мультимедійних засобів. У зв'язку з цим виникла потреба розглянути заново питання щодо сучасної ролі основних універсальї культури у її формуванні та розвитку.

Традиційно культуру розглядають як сукупність цінностей, переконань, норм поведінки, що притаманні певній соціальній групі у конкретному суспільстві. Соціальний характер культури відображається у взаємодії соціального механізму особистості та спільноти із середовищем існування, як біологічним, так і небіологічним, що забезпечує передачу досвіду та розвиток діяльності та відображається у різноманітності людської культури.

Термін «культура» (від лат. *Cultura* — обробіток, оброблення, поліпшення, вдосконалення, догляд) здавна застосовується для позначення здобутків людської діяльності. У такому широкому значенні цей термін вживається як синонім суспільного, штучного на противагу природному. З самого початку існування слово *cultura* почало використовуватися в його переносному значенні в контексті тематики суто духовних аспектів людської життєдіяльності. Марк Туллій Ціцерон (106-43 рр. до н.е.) у роботі «Тускуланські бесіди» говорив про «культуру духу і розуму». Френсіс Бекон (1561-1626 рр.) писав про «культуру й удобрювання умів». Подібні метафори поступово ставали все більш звичними і загальноновживаними. Вони почали сприйматися прямо і безпосередньо, а не в переносному значенні.

Деякі дослідники відносять початок історії сучасного поняття «культура» до другої половини XVII століття., коли воно було використано для означення результатів діяльності суспільної людини в працях С. Пуфендорфа, який протиставляв «природну» людину і людину культурну. Такий сенс поняття культури як протиприродної зберігався тривалий час. У XX столітті почали набувати поширення наукові концепції, у яких культура в цілому не протиставлялася природі, а розумілася як етап або варіант її розвитку. У сучасних європейських мовах поняття «культура» є одним з найуживаніших як у повсякденному, так і у науковому (переважно гуманітарному) дискурсі і, разом з тим, залишається одним з найбільш складних і неоднозначних у розумінні. Культура як явище виконує багато різноманітних функцій, тому, в залежності від спрямованості культурної діяльності, існує понад 500 визначень культури. На певному етапі розвитку культурологічної думки розпочалися спроби систематизувати цю значну кількість наукових дефініцій[3]. Однією з популярних і детальних систематизацій визначень культури є систематизація, запропонована американськими науковцями А. Кребером і К. Клакхоном. У 1952 р. вони видали дослідження під назвою «Культура. Критичний огляд

концепцій і визначень», у якому був проведений аналіз понад 150 відомих на той час визначень та концепцій культури.

У 1963 р. А. Кребер і К. Клакхон перевидали свою книгу в новому варіанті, значно розширивши перелік інтерпретацій концепту «культура» в основному за рахунок найновіших на той час. До сьогодні ця робота багатьма науковцями вважається найавторитетнішою зі своєї теми [5].

А. Кребер і К. Клакхон проаналізували понад сто основних визначень і згрупували їх згідно вектору спрямованості.

- Описові визначення культури, що мають у своїй основі концепцію основоположника культурної антропології Е. Тейлора, який вважав, що «культура, або цивілізація, в широкому етнографічному сенсі складається у своєму цілому із знання, вірувань, мистецтва, моральності, законів, звичаїв і деяких інших здібностей, звичок, засвоєних людиною як членом суспільства» [4, 18]. Суть таких визначень: культура, як скарбниця всього створеного людьми, включає в себе літературу та всі форми мистецтва, знання шляхів пристосування до соціального і природного оточення, мови, звичаї, систему етикету, етику, релігію, які склалися століттями.

- Історичні визначення культури, що підкреслюють роль традицій і соціальної спадщини, які зберігаються у сучасній епосі від попередніх етапів розвитку людства, тобто є результатом історичного розвитку, а саме, типи організації суспільства, традиції, ритуали, символи, погляди та вірування.

- Нормативні визначення культури, що акцентують значення прийнятих правил і норм, які відображають спосіб життя індивіда у його соціальному оточенні.

- Ціннісні визначення культури, у якому акцент робиться на ціннісному ставленні до світу, коли усі предмети і явища розглядаються нею за критерієм важливості і придатності для життя, а також формується загальне ціннісне ставлення явищ, що мають для людей визначений зміст і значимість. Роль цінностей у житті як окремого індивіда, так і суспільства в цілому надзвичайно велика. Відповідно до них відбувається добір інформації в процесі спілкування, установлюються соціальні відносини, формуються емоції і почуття та навички взаємодії.

- Психологічні визначення культури, які розглядають можливості рішення людиною певних проблем на психологічному рівні. У даному підході культура складається з результатів особливого пристосування людей до природного та соціального оточення та економічних умов.

- Визначення культури як результату навчання, що передбачає певну поведінку людини, яку вона не отримала в якості біологічної спадщини, а засвоїла у процесі навчання.

- Структурні визначення культури, що виділяють важливість використання структурної організації суспільства або його моделювання. Культура розглядається як система певних ознак, пов'язаних між собою. Ці

матеріальні і нематеріальні культурні ознаки, організовані навколо основних потреб, утворюють соціальні інститути, які є ядром (моделлю) культури.

- Ідеологічні визначення культури підкреслюють взаємозалежність процесів розвитку культури та впливу ідеологічних напрямків у певний період розвитку суспільства.

- Символічні визначення культури у свою основу покладають ідею того, що культура — це клас явищ і предметів, існування якого залежить від символізації. Згідно з С.М. Гатальською, символи — це найважливіший механізм єдності пам'яті культури, єдність набору домінантних символів і тривалість їхнього культурного життя значною мірою зумовлюють національні й ареальні межі культури [1].

Кожна з перерахованих груп визначень покладає у свою основу певні важливі риси культури та знаходить своє відображення у її моделях. Усі вони потребують подальшого глибокого та всебічного вивчення, однак поняття «знак» і «символ» лежать у основі істотної більшості моделей культури і належать до її універсальї, тому важливо простежити процес трансформації цих понять при переході від однієї моделі до іншої.

Символи – це найважливіший механізм пам'яті культури, вони переносять тексти, сюжетні схеми й інші семіотичні утворення з одного шару культури до іншого. Константні набори символів беруть на себе функцію механізмів єдності та не дають культурі розбитися на ізольовані хронологічні шари.

Осмислення сутності культури як знаково-символічної системи – це одно з завдань філософії культури, що сприяє збереженню всесвітньої культури в цілому. Як стверджував академік Д. С. Лихачов, за останні десятиріччя різко впала здатність іконологічного сприйняття й елементарне знання традиційних символів та емблем, а мислення людини розучилося розуміти та цікавитися символічним значенням квітів, дерев, кущів, скульптур, фонтанів, їх прихованою символікою та іконологічними схемами [2, 9].

У рамках семіотичного підходу культура представляється як система комунікацій, обміну інформацією за допомогою системи знаків. Знак – це об'єкт, що чуттєво сприймається (звук, зображення) і який заміщає або представляє інші предмети, їх властивості та відносини. Культура може розумітися і транслюватися за допомогою різних знакових систем (або мов культури): природної мови, фольклору, традицій, предметів побуту, полювання або іншого виду діяльності, ритуалів, обрядів, церемоній, етикету, типу житла, за допомогою художніх образів різних видів мистецтва, письмового тексту і багато чого іншого. Мова культури – це сукупність всіх знакових способів словесного і невербального спілкування, за допомогою яких передається культурно значуща інформація. Розрізняють знаки «природні», які виникли стихійно, і «штучні», вигадані людьми для досягнення свідомо поставлених цілей.

Смисл знака – це його зміст, що засвоюється в процесі його розуміння. Це сукупність суттєвих рис, властивостей та характеристик предмета, що

позначаються цим знаком. Усі знаки поділяються на мовні та позамовні. Позамовні знаки поділяють на знаки-копії (іконічні знаки), знаки-ознаки (знаки-прикмети, знаки-індекси), знаки-символи.

Знаки-копії (іконічні знаки) – це знаки, які повністю визначаються тим предметом, якому вони відповідають. Знаки-копії – це знаки схожості, подібності предмета та його позначення. Фотографії, картини, відбитки пальців, відображення у дзеркалі, копії документів – все це являється іконічними знаками.

Знаки-ознаки (знаки-прикмети, знаки-індекси) – це такі знаки, які повністю визначаються тим контекстом, у якому вони виявляються і позначають відношення між об'єктами, а також між об'єктом і його властивостями.

Знаки-символи – це знаки, що мають багато значень у різних культурах. Такі знаки можна по-різному інтерпретувати у тому чи іншому контексті. Знаки-символи використовують у мистецтві, науці, філософії, релігії і т.д.

Різновидами знаків є також мовні знаки. Вони можуть бути або знаками-символами, або знаками-індексами. Людина завжди мислить за допомогою мови (природної або штучної), яка є засобом мислення, засобом опредметнення та об'єктивізації думки.

Різноманітні системи сигналізації, мови, образотворчих мистецтв, театру, кіно, музики, правила етикету, релігійні символи і ритуали, геральдичні знаки та взагалі багато предметів, які можуть служити засобами для відображення якогось змісту, відносяться до знакових систем.

Виражаючи свої думки і уявлення у штучно створених знакових системах, людина об'єктивує їх. Це означає, що знакові системи ніби відділяються від людини, набувають самостійного, позаособистого існування і стають соціальною інформацією. Носієм такої інформації стає не один даний індивід, а суспільна культура.

Співвідношення знаку і символу – явище досить складне і перехідне в культурі. Існують різні підходи в науці щодо вивчення цього феномену культури в житті людини та суспільства в цілому, що потребують подальшого розвитку, аналізу та удосконалення відповідно до існуючих умов часу.

Список використаних джерел:

1. Гатальская С. М. Философия культуры / С. М. Гатальская. – К, 2005. — Режим доступа до: http://uchebnikonline.ru/filosofia/filosofiya_kulturi_-_gatalska_cm/filosofiya_kulturi_-_gatalska_cm.htm..
2. Лихачев Д.С. Поэзия садов: к семантике садово-парковых стилей. Сад как текст. — 3-е изд., испр. и доп. — М.: Согласие: ОАО «Тип. «Новости»», 1998. — 471 с.
3. Матвеева Л.Л. Культурология. Курс лекций: Навч. посібник. – К. : Либідь, 2005. – 512 с.

4. Тайлор, Э. Б. Первобытная культура [Текст] / Э. Б. Тайлор. – Москва: Издательство политической литературы, 1989. - 572, [2] с.

5. Kroeber A.L. and Kluckhohn C. Culture: a Critical Review of Concepts and Difinitions // Papers peabody Mus., 1952, 47, N 1 Kroeber A.L. and Kluckhohn C. Culture: a Critical Review of Concepts and Difinitions // Papers peabody Mus., 1952, 47, N 1, p. 181.

Хованська В.В.,

студентка III курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Безверхня А.П.,

студентка III курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв»;

Науковий керівник: Доній В.С., викладач кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв», м. Миколаїв

ГАСТРОНОМІЧНА КУЛЬТУРА МИКОЛАЇВЩИНИ (на прикладі місцевих ЗРГ)

Культура – це складний суспільний феномен, що відіграє величезну роль у життєдіяльності людини: праця, побут, дозвілля, спосіб життя як окремої особи, так й усього суспільства, менталітет тісно пов'язані з рівнем розвитку культури [1].

Кожна людина, соціальна група або місто, мають свою особливу культуру, яка сформувалася протягом існування общини. Так, місто Миколаїв також має у своїй історії певні культурні надбання, до яких належить і гастрономічна культура (або культура харчування). Даний різновид загальної культури є її невід'ємною частиною і займає досить важливе місце у житті людей. Гастрономічна культура є самостійною наукою, що вивчає зв'язок між культурою та їжею [2].

У наш час люди помилково сприймають харчування як буденний прийом їжі та плутають поняття гастрономії з кулінарією, вважаючи їх синонімами. Проте, гастрономічна культура стосується галузі мистецтва і соціальних наук [2]. Це поєднання вишуканого смаку, знань всіх тонкощів кулінарії і любові до неї, мистецтва культурного вживання їжі та багато іншого.